

Durmuş Hocaoğlu

Tenkil, Harp, Muhârebe ve Savaş Üzerine Birkaç Başlık

Yeniçağ, “Analiz”, 09 Mart 2008, Pazar., s.06
“Analiz” Sıra No: 633; 2008-024; Mart-03

YENİÇAĞ

Son günlerde, üzerindeki tartışmaların hâlâ bitmediği – bitecek gibi de değil aslında - Kuzey Irak harekâtı dolayısıyla, “savaş” kelimesi çok sıklıkla ve hemen dâimâ - ve aynı zamanda çok kere de maksatlı - olduğu gibi yanlış şekilde kullanılır oldu; savaş ile ilgili terimlerin hemen çoğu yanlış isti'mâl ediliyor – diğerlerinde de olduğu gibi. Neresi yanlış dersiniz, derim ki; ilkin, savaş, meşrû kuvvetler arasında olur; aksi hâlde, tıpkı, “PKK’ya karşı savaş” diye bir ifâde kullanıldığında PKK’nın meşrûlaştırılmış olması şeklinde, amacına zarar veren bir netîce hâsıl eder; en azından, meselâ, yakalanan teröristlere harp esiri muâmelesi yapmak zarûretinin hâsıl olması gibi. Hâlbuki, PKK bir çetedir; kanlı bir vahşet çetesi; çeteler ile savaşılmaz, bu, onlar için, hakketmedikleri bir taltîf olur; o gibiler ancak tenkîl edilir. Bir yanlış da şu: Her “savaş”, “savaş” değildir: Harp (War, Guerre) başka, Muhârebe (Battle, Bataille) başka; her ikisine de savaş denince çok şey birbirine karışır: “İstiklâl Harbi”nin “Kurtuluş Savaşı”na dönüştürülmesindeki cehâlette olduğu gibi.

“Savaş”, daha umûmî bir ıstılah.

Şimdi biz, savaş’ı “harp” kontekstinde kullanalım ve “savaş nedir” diye soralım.

Savaş nedir ve nasıl bir şeydir?

**

Hobbes’a göre, savaş, beşeriyetin tabiî hâlidir; Tabiî Devlet, aynı zamanda bir harp devletidir. Ayrıca, devletin olmadığı yerde herkes herkesle savaş hâlidir ve bundan dolayıdır ki, en kötü devlet bile devletsizlikten evlâdır.

Kant’a göre, insanlar arasındaki Tabiî Hâl (*status naturalis*) bir barış hâli değil, her ân patlamasa bile her ân patlayacakmış gibi duran bir savaş hâlidir; vaziyet bu kadar ciddî yâni. Zîra, insanoğlunun harbetmek için, husûsî bir sâike ihtiyâcı yoktur, onun kökleri insan rûhunun derinliklerine gömülüdür.

Clausewitz’e göre, Savaş, düşmana irâdemizi zorla kabûle ettirmek demek olup, hâl-i harpte güç kullanımının bir sınırı yoktur ve yine, savaş, siyâsetten bağımsız, kendisi olarak bir anlam ifâde etmez; siyâsî bir eylemdir, siyâsetin başka vâsıtalarla sürdürülmesidir;

Freud’e göre, savaşın sâiki, insanoğlunun, cibillî ve genetik olarak, birikmiş erilmelerini boşaltmak, liderliklerini isbat etmek, kendisinden önceki nesillerin yerini almak, kendilerine dayatılan yasaklardan kurtulmak veya sıkıntılarını defetmek gibi sebeplerden kaynaklanan saldırgan davranışlarıdır;

Marksizm'e göre, savaş Clausewitz'in dediği gibidir: "Politikanın, örgütlenmiş silahlı güçler (ordu) aracılığıyla, zor araçları kullanılarak, belli ekonomik çıkarların ve politik hedeflerin kabul ettirilmesi amacıyla sürdürülen biçimi."

C. Wright'a göre, savaş, birisinin, kendi siyâsî sisteminden ekonomik menfaatler ele geçirmenin bir yoludur. Savaşla ilgili materyaller yapan sanâyciler ve kendilerinin bir "askerî-sınâî kompleks" içerisindeki müttehid güçlerinin değerlerini isbatlamanın bir fırsatı olarak telâkkî eden profesyonel savaşçıların kamunun görüşünü manüple etmeleri ve seçilmişleri savaş yolunda baskı altında tutmaları savaşın muharrik sâiklerindedir;

Margaret Mead'e göre, savaş, bir kere öğrenildikten sonra nesilden nesile intikal eden bir insanlık îtiyâdıdır. Çocuklar, içlerinde şiddetin önemli bir unsur olduğu hikâyelerle büyütüldükleri, öğrenimlerinde şiddetin özendirildiği eylemlerle yetiştirildikleri ve büyüklerinin çatışmacı faaliyetlerini gayretle taklîd etmeye yönlendirildikleri takdirde, cemiyet(ler), diğer devletlerle olan ihtilâflarını harp vâsıtası ile halletme istikametinde yönelmiş olacaklardır.

Makyavel'e göre ise, savaş çok ciddî bir şeydir ve binâenaleyh, ciddiye alınmalıdır; çünkü, Peygamberlerden silâhlı ve kuvvetli olanları muzaffer ve silâhsızları makhur ve perîşan olmuşlardır.

Troçki de ciddiyet konusunda aynı fikirdedir: Siz savaşla ilgilenmiyor olabilirsiniz, der, ama savaş sizinle ilgilenmektedir.

Makyavel'i referans gösteren Erwin Rosenthal'a göre, Peygamberlerin de kılıca ihtiyâcı vardır ve nitekim, (Hz.) *Îsâ başaramadı, çünkü kılıcı yoktu, (Hz.) Muhammed başardı; çünkü kılıcı vardı*, der.

Doğrudur; peygamberler de insandır ve insanoğlu da her zaman iyi sözden anlamaz, bâzan kafa kırmak, boyun koparmak îcap eder. Çünkü yine Hobbes'ca dersek, "*kılıcın zoru olmadığı takdirde ahidler sâdece sözlerden ibâret kalır*".

Ayrıca, savaş o kadar kötü birşey de değildir; nitekim, devletler arası münâsebetlerde barış yoluyla çözülemeyen problemlerin ancak savaş yolu ile çözülebileceğini, savaşın, en son ve en kesin çözüm şekli olduğunu söyleyen Hegel'e göre, savaş sâdece *kötü olmayan* değil ve fakat daha fazlası, *iyi olan* birşeydir de; barışın dumûra uğraticı, gevşetici niteliğine karşılık, savaş dinamizm getirmektedir.

Filhakîka, Brooke'a göre, savaş, normal barış zamanlarında açığa çıkmayan, kendisini aşan yüksek gayeler için gösterilmesi gereken fedâkârlık, cesâret, kahramanlık ve bağlılık gibi yüksek seviyedeki beşerî kalitelerin denenmesi açısından fırsatlar yaratır.

*

**

Velhâsıl savaş çok ciddî birşey; lâubâlilik kaldırmaz.

Hâmiş: Bu konuda daha geniş bilgi için şu makaleye bakınız: Hocaoğlu, Durmuş., "**Savaş ve Barış Üzerine**"., *Köprü*., ISSN 1300-7785., Sayı: 83, Yaz 2003 (Temmuz-Ağustos-Eylül)., İstanbul., s.105-129 (25 sayfa)., *Köprü* Dosya Başlığı: "Genetik Bilimi Nereye Gidiyor?"
Link: www.durmushocaoglu.com adresinden: Yazılar>Dergiler>Köprü dergisi

